

РЕЦЕНЗІЇ

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-4-176-180>

 <https://orcid.org/000-0002-4951-3259>

ЛОДАТКО Євген Олександрович

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогічної освіти, освітнього і соціокультурного менеджменту,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: lodatko@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-9673-605X>

МОНАСТИРСЬКИЙ Валерій Миколайович

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри військової підготовки,
Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького
e-mail: monv62@ukr.net

УДК 378.1:355.23(045)

ВПЛИВ ДОСВІДУ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У рецензованій монографії на основі проведених досліджень запропоновано нове вирішення наукової проблеми, яке полягає в обґрунтуванні методології діяльності системи внутрішнього забезпечення якості вищого військового навчального закладу і розробленні організаційно-педагогічних заходів для її впровадження у практику підготовки майбутніх офіцерів.

Визначено, що система внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти – це система, що складається з множини взаємопов'язаних елементів (відділення внутрішнього забезпечення якості освітнього процесу, чотирьох груп стейкхолдерів (здобувачі вищої освіти за освітніми програмами; випускники за освітніми програмами; представники роботодавців (замовників); представники академічної спільноти – науково-педагогічні працівники), вченої ради, групи телекомунікаційних мереж та інформаційних систем, служби інформації та комунікації, науково-організаційного відділу, а також відділу кадрової роботи), які утворюють цілісну структуру, взаємодіючи із зовнішнім середовищем та між собою; зв'язки між зазначеними елементами визначаються вченою радою та відображаються у змісті відповідних положень.

Встановлено, що наявність/відсутність циклу зміни статусу стейкхолдера здобувач – випускник – представник роботодавця – науково-педагогічний працівник у системі внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти є найважливішим критерієм оцінювання цієї системи.

Ключові слова: система внутрішнього забезпечення якості; вищий військовий навчальний заклад; здобувач; випускник; представник роботодавця; науково-педагогічний працівник; система зворотного зв'язку; досвід практичної діяльності.

Вітчизняна історія свідчить, що на різних етапах суспільного розвитку якість підготовки майбутніх фахівців позиціонувалася по-різному. Залежно від соціокуль-

турних та економічних здобутків суспільства формувалися ціннісні орієнтири діяльності загальноосвітніх, професійних та фахових закладів освіти і декларувалися вимоги до забезпечення якості їх функціонування. Традиційно питання якості діяльності освітніх інституцій відносилися до політики галузевих міністерств і регулювалися відповідними нормативними документами, за якими визначалися зміст програм підготовки здобувачів освіти та частка практичної складової у прийнятому змісті.

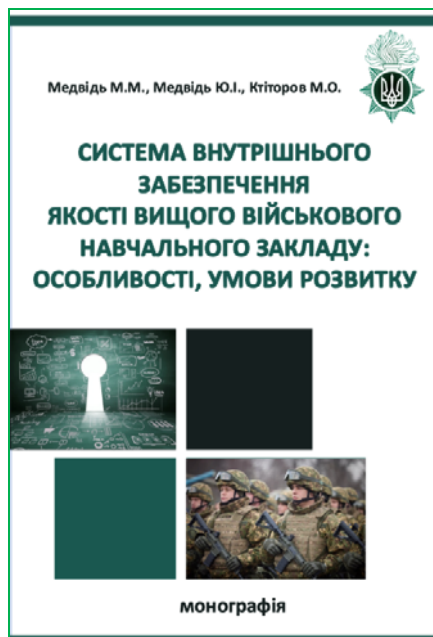
З початку ХХІ ст. в устояній системі підготовки фахівців намітилися певні зрушення внаслідок розпочатого руху України до Зони європейської вищої освіти. Це пришвидшило процес переходу від існуючих освітніх стандартів та навчальних планів за спеціальностями і до впровадження освітньо-професійних програм відповідно до оновленого переліку галузей знань і спеціальностей [1]. На цьому шляху законодавчо схвалена у 2014 році автономія закладів вищої освіти [2] заохотила випускові кафедри до розробки і впровадження власних програм підготовки фахівців, які суттєво відрізнялися одна від одної, що не сприяло стандартизації їх змісту за спеціальностями та спричинило різне бачення сутності поняття якості фахової підготовки.

Слід зазначити, що ставлення суспільства до освіти взагалі та її змісту породжували і породжують проблеми, які відображаються на її якості не лише на загальноосвітньому [3], а й на фаховому рівні. Відповідно, говорячи про якість підготовки фахівців, слід зважати на те, що є фахова освіта, якій притаманна доволі широка розповсюдженість (приміром, підготовка

учителів для початкової школи), і є фахова освіта, якій притаманна своєрідна «камерність» (приміром, підготовка військових моряків). Це дає підстави вважати, що поняття якості в кожному з випадків (як і для окремих спеціальностей) має розумітися по-різному залежно від мети і завдань фахової підготовки. При цьому на особливу увагу заслуговують такі системи підготовки фахівців, що забезпечують суспільні потреби у специфічних сферах діяльності, приміром, військовій, правоохоронній.

Разом із тим, відповідно до частини третьої статті 16 Закону України «Про вищу освіту» [2] система забезпечення закладом вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за його поданням оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Хоча згадані вимоги на сьогодні ще чітко не сформовані, автори монографії [4] запропонували до оцінювання систему внутрішнього забезпечення якості, розроблену за результатами дослідження і запроваджену в практику освітньої діяльності Київського інституту Національної гвардії України.

В основу наукової розвідки Михайла Медвідя, Юлії Медвідь та Максима Кіторова, покладено проектування системи внутрішнього забезпечення якості

вищого військового навчального закладу, яка зосереджується на загальних питаннях і стосується

- вимог до системи внутрішнього забезпечення якості закладів вищої освіти та особливостей їх реалізації у вищих військових навчальних закладах під час акредитації освітньо-професійних програм;

- структури системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, зокрема й умов, яким мають відповідати науково-педагогічні та педагогічні працівники, задіяні при реалізації освітньо-професійних програм.

Досліджуючи організацію системи зворотного зв'язку у вищому військовому навчальному закладі, автори приділили належну увагу питанням розроблення стратегії формування та розвитку системи зворотного зв'язку, методиці його впровадження, а також врахуванню в освітньому процесі вищого військового навчального закладу результатів опитувань стейкхолдерів.

Безсумнівний інтерес викликає авторське бачення підходів до організації вивчення і впровадження досвіду практичної та інноваційної діяльності в освітній процес вищого військового навчального закладу, чому присвячено окремий розділ монографії. Досвід автори позиціонують як ключовий чинник дослідження, оскільки його мета полягає у передаванні набутого авторами досвіду іншим учасникам освітнього процесу молодого закладу вищої освіти – Київського інституту Національної гвардії України, який розпочав свою роботу менше трьох років тому.

У монографії окрема увага приділяється організації запровадження стандартів НАТО в освітній процес вищого військового навчального закладу задля вивчення зарубіжного досвіду. Оскільки врахування досвіду виконання бойових (спеціальних) завдань є актуальним у підготовці військових кадрів [5], авторами дослідження розроблено методику вивчення та запровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес, яка може стати в нагоді і цивільним закладам вищої освіти.

Рецензована монографія містить результати педагогічного експериментування, яке стосувалося формування загальних компетентностей майбутніх офіцерів Національної гвардії України в процесі професійної підготовки, визначення сутності й структури якості та педагогічних умов її формування в освітньому процесі.

Практична реалізація здійсненого наукового дослідження знайшла втілення у змісті Положення про систему внутрішнього забезпечення якості у Київському інституті Національної гвардії України [6].

Результати наукового пошуку Михайла Медвідя, Юлії Медвідь та Максима Ктіторова пройшли апробацію на різноманітних комунікативних заходах, зокрема в Національному агентстві забезпечення якості вищої освіти [7–8].

При підготовці монографії авторами використано результати раніше проведених наукових розвідок, оприлюднених у вигляді статей у фахових виданнях України [9–12], зокрема у Віснику Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки» [13–16], та дисертаційних робіт авторів монографії [17; 18].

Електронна версія видання доступна для вивчення усіма зацікавленими закладами вищої освіти [2], що вселяє надію не лише на осучаснення організаційного забезпечення якості освіти, а й на розвиток педагогічної культури академічної спільноти.

За результатами досліджень запропоновано нове вирішення наукової проблеми, яке полягає в обґрунтуванні й розробленні методології проектування системи внутрішнього забезпечення якості вищих військових навчальних закладів.

При цьому увага акцентується на тому, що наявність/відсутність циклу зміни статусу стейкхолдерів (здобувач – випускник – представник роботодавця – науково-педагогічний працівник) у системі внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти є найважливішим критерієм оцінювання цієї системи. Частка викладачів, які перебували у всіх стейкхолдерських статусах, відносно загальної чисельності викладачів у вищих військових навчальних закладах може виявитися значно вищою ніж у цивільних закладах вищої освіти, що уможливає більш ґрунтовне використання у навчальній діяльності досвіду виконання бойових завдань.

Наукова новизна монографії, гарна структурованість її змісту, доступність викладення матеріалу, значна кількість опрацьованих джерел має привернути увагу не лише науковців і науково-педагогічних працівників, а й здобувачів освіти та випускників не лише вищих військових навчальних закладів, а й цивільних закладів вищої освіти.

Список бібліографічних посилань

1. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF/ed20150429#Text>.
2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>;
3. Лодатко Є.О. Якість початкової освіти у соціокультурному вимірі. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*, 2018. Вип. 8. С. 97–106.
4. Медвідь М.М., Медвідь Ю.І., Ктіторов М.О. Система внутрішнього забезпечення якості вищого військового навчального закладу: особливості, умови розвитку: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М.М. Медвідя. Київ: КІ НГУ, 2023. 107 с. URL: <http://surl.li/neuma> (дата звернення: 4.12.2023).
5. Монастирський В.М. Психолого-педагогічні аспекти формування готовності курсантів військових навчальних підрозділів ЗВО до професійної діяльності. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України*: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 5 квіт. 2019 р.). Харків, 2019. С. 82–87.
6. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості у Київському інституті Національної гвардії України. URL: <http://surl.li/mcajx> (дата звернення: 4.12.2023).
7. Медвідь М.М., Медвідь Ю.І., Ктіторов М.О. Система внутрішнього забезпечення якості вищого військового навчального закладу: особливості, умови розвитку. *Роль і місце соціально-гуманітарних та правових дисциплін в системі підготовки військовослужбовців Національної гвардії України*: матеріали круглого столу (м. Київ, 30 листопада 2023 р.). Київ: КІ НГУ, 2023. С. 3–7. URL: <http://surl.li/ooouy> (дата звернення: 4.12.2023).
8. Зустріч з представниками Київського інституту Національної гвардії України. Національне агентство забезпечення якості вищої освіти (м. Київ, 15 листопада 2023 р.). URL: <http://surl.li/oozad> (дата звернення: 4.12.2023).
9. Медвідь М.М. Методика підготовки вищого військового навчального закладу до акредитації за критеріями оцінювання якості освітньої програми №№ 1 та 2. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 2020. Вип. 1. С. 129–137.
10. Медвідь М., Гавришук, М. Обґрунтування необхідності здійснення досліджень щодо формування загальних компетентностей майбутніх офіцерів Національної гвардії України в процесі професійної підготовки. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*, 2023. Вип. 2 (54). С. 5–8.
11. Медвідь М.М., Криворучко В.О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військових частин (підрозділів) з охорони громадського порядку Національної гвардії України. *Молодь і ринок*, 2023. № 1(209). С. 64–69.
12. Медвідь М.М., Черніченко І.Ю., Сінна Л.Ю. Стратегія формування та розвитку системи зворотного зв'язку Національної академії Національної гвардії України. *Збірник наукових праць Національної академії Національної гвардії України*, 2021. № 2 (38). С. 82–87.
13. Медвідь М.М., Бірюков О.І., Ніконенко А.М., Задорожний К.А., Повар О.В., Магмет Т.М. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних

- умов формування у майбутніх офіцерів здатності до застосування штатного озброєння підрозділу. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*, 2023. 2. С. 39–48.
14. Медвідь М.М., Ктіторов М.О., Медвідь Ю.І., Курбатов А.А., Пашинський А.В., Криворучко В.О. Врахування тенденцій воєнної політики України в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 2022. Вип. 4. С. 29–37.
 15. Медвідь М.М., Ктіторов М.О., Медвідь Ю.І., Поляков В.Ю., Гавришук М.М., Вишнеvsька Я.А. Залежність розвитку системи внутрішньої забезпечення якості від впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес закладу вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 2023. Вип. 1. С. 13–19.
 16. Медвідь М.М., Тробюк В.І., Черніченко І.Ю., Д'яченко О.А., Хомякова В.І. Методика розвитку системи внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти, особливості здійснення її процедур та заходів у вищому військовому навчальному закладі. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 2020. Вип. 3. С. 226–235.
 17. Медвідь М.М. Методологія формування і розвитку людських ресурсів для використання у службово-бойовій діяльності: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.07. Харків, 2015. 584 с.
 18. Медвідь Ю.І. Формування готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності в процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет, 2019. 19 с.
- #### References
1. The list of fields of knowledge and specialties for which higher education applicants are trained: by Resolution No. 266 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 29, 2015. Retrieved 4.12.2023, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF/ed20150429#Text>.
 2. On Higher Education: Law of Ukraine of 01.07.2014 No. 1556-VII. Retrieved 4.12.2023, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukr.].
 3. Lodatko, Ye.O. (2018). The quality of primary education in the socio-cultural dimension. *Bulletin of Cherkasy University. Series "Pedagogical Sciences"*, 8: 97–106 [in Ukr.].
 4. Medvid, M.M., Medvid, Y.I., Ktitorov, M.O. (2023). System of internal quality assurance of higher military educational institution: features, conditions of development: monograph / edited by Doctor of Economics, Professor M.M. Medvid. Kyiv: KI NGU. 107 p. Retrieved 4.12.2023, from <http://surl.li/neuma> [in Ukr.].
 5. Monastyrskyi, V.M. (2019). Psychological-pedagogical aspects of formation of readiness of cadets of military training units of higher educational institutions for professional activity. *Psychological and pedagogical problems of professional education and patriotic education of the personnel of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: theses of reports of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (Kharkov, April 5, 2019). Kharkiv. PP. 82–87 [in Ukr.].
 6. Regulations on the internal quality assurance system at the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine. Retrieved 4.12.2023, from <http://surl.li/mcajx> [in Ukr.].
 7. Medvid, M.M., Medvid, Y.I., Ktitorov, M.O. (2023). The system of internal quality assurance of a higher military educational institution: features, conditions of development. *The role and place of social, humanitarian and legal disciplines in the system of training of the National Guard of Ukraine: materials of the round table* (Kyiv, 30 November 2023). Kyiv: KI NGU. PP. 3–7. Retrieved 4.12.2023, from <http://surl.li/ooyyn> [in Ukr.].
 8. Meeting with representatives of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine. National Agency for Higher Education Quality Assurance (Kyiv, 15 November 2023). Retrieved 4.12.2023, from <http://surl.li/oozad> [in Ukr.].
 9. Medvid, M.M. (2020). Methodology of preparing a higher military educational institution for accreditation according to the criteria for assessing the quality of the educational programme №№ 1 and 2. *Collection of scientific papers of Uman State Pedagogical University*, 1: 129–137 [in Ukr.].
 10. Medvid, M., Havryshchuk, M. (2023). Substantiation of the need for research on the formation of general competencies of future officers of the National Guard of Ukraine in the process of professional training. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Military specialized sciences*, 2(54): 5–8 [in Ukr.].
 11. Medvid, M.M., Kryvoruchko, V.O. (2023). Improving the professional training of future officers of military units (subdivisions) for the protection of public order of the National Guard of Ukraine. *Youth and the market*, 1(209): 64–69 [in Ukr.].
 12. Medvid, M.M., Chernichenko, I.Y., Sinna, L.Y. (2021). Strategy of formation and development of the feedback system of the National Academy of the National Guard of Ukraine. *Collection of scientific papers of the National Academy of the National Guard of Ukraine*, 2(38): 82–87 [in Ukr.].
 13. Medvid, M.M., Biriukov, O.I., Nikonenko, A.M., Zadorozhnyi, K.A., Povar, O.V., Magmet, T.M. (2023). Experimental verification of the effectiveness of pedagogical conditions for the formation of future officers' ability to use regular weapons of the unit. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series "Pedagogical Sciences"*, 2: 39–48 [in Ukr.].
 14. Medvid, M.M., Ktitorov, M.O., Medvid, Y.I., Kurbatov, A.A., Pashynskiy, A.V., Kryvoruchko, V.O. (2022). Taking into account the trends of Ukraine's military policy in the organization of the educational process of a higher military educational institution. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series "Pedagogical Sciences"*, 4: 29–37 [in Ukr.].
 15. Medvid, M.M., Ktitorov, M.O., Medvid, Y.I., Polyakov, V.Y., Havryshchuk, M.M., Vyshnevskaya, Y.A. (2023). Dependence of the development of the internal quality assurance system on the introduction of practical experience in the educational process of a higher education institution. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series "Pedagogical Sciences"*, 1: 13–19 [in Ukr.].
 16. Medvid, M.M., Trobiuk, V.I., Chernichenko, I.Y., Dyachenko, O.A., Khomyakova, V.I. (2020). Methodology for the development of the system of internal quality assurance of a higher education institution, features of its procedures and activities in a higher military educational institution. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series "Pedagogical Sciences"*, 3: 226–235 [in Ukr.].

17. Medvid, M.M. (2015). Methodology of formation and development of human resources for use in service and combat activities: Theses of Doctor Science Dissertation in Economics. Kharkiv, 2015. 584 p. [in Ukr.].

18. Medvid, Y.I. Formation of Future Reserve Officers' Readiness for Service and Combat Activities in the Process of Professional Training: Abstract of PhD in Pedagogy. Hlukhiv, 2019. 19 p. [in Ukr.].

LODATKO Yevgeny

Doctor of Pedagogy, Professor,
Professor of the Department of Educational and Socio-Cultural Management and Social Work,
Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkassy

MONASTYRSKIIY Valeriy

PhD in Pedagogy, Associate professor of Military Training Department,
Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy

THE IMPACT OF PRACTICAL EXPERIENCE ON QUALITY ASSURANCE

Summary. *The peer-reviewed monograph proposes a new solution to the scientific problem, which consists in substantiating and developing a methodology for the internal quality assurance system of a higher military educational institution.*

It is determined that the system of internal quality assurance of a higher education institution is a system consisting of a set of interrelated elements (department of internal quality assurance of the educational process, four groups of stakeholders (higher education students under educational programmes; graduates under educational programmes; representatives of employers (customers); representatives of the academic community (research and teaching staff)), the Academic Council, the group of telecommunication networks and information systems, the information and communication service, the

scientific and organisational. It has been established that the presence/absence of a cycle of changing the status of the stakeholder applicant - graduate - employer representative - research and teaching staff in the system of internal quality assurance of a higher education institution is the most important criterion for evaluating this system.

Keywords: *internal quality assurance system, higher military educational institution, applicant, graduate, employer's representative, research and teaching staff, feedback system, practical experience.*

Одержано редакцією 05.12.2023
Прийнято до публікації 12.12.2023